

Jazyková kultura a komunikativní dovednosti – jaro 2013
Témata k řečnickému vystoupení

1. Proč naše ženy nechtějí mít děti? Jsou sobecké, nebo prozíravé?

Porodnost v České republice i v dalších evropských zemích je tak nízká, že nezaručuje prostou reprodukci obyvatelstva. Populace stárne. Zvyšuje se zastoupení emigrantů a jejich potomků, kteří nevyznávají evropské hodnoty a žijí podle svých náboženských i jiných zvyklostí, aniž by se začlenili do naší společnosti. Podle některých názorů tuto situaci způsobili Evropané sami, a to především ctižádostivé ženy, svojí sobeckostí a neochotou obětovat vlastní kariéru, zábavu a finanční prostředky. Kdyby se ženy soustředily na založení rodiny a výchovu dětí, mohla být situace jiná. Podle jiných hlasů je pokles porodnosti projevem zodpovědnosti mladých lidí, kteří nechtějí mít děti do doby, dokud je nedokáží uživit. Mít děti je v současných podmínkách tak drahé, že si to mnoho lidí nemůže dovolit nebo mají jen jedno dítě. A existuje vůbec společenská povinnost „mít dítě“ a „zachovat tuto civilizaci“?

Zajímavý příspěvek, který naznačuje, že země s vysokou porodností (Francie) umějí matkám nabídnout příznivější podmínky pro možnost kariéry i s více dětmi než země s nízkou porodností (Česká republika, Německo, Itálie), je zde

<http://www.rodina.cz/clanek8266.htm>

2. Budoucnost školství je černá. Budoucnost vzdělávání je skvělá.

Přednáška Ondřeje Šteffla:

Svět se mění nesrovnatelně rychleji než před 100 lety. Nevíme, co bude za 5 let. Je velmi pravděpodobné, že to, co se děti dnes učí ve škole, nebudou ve své dospělosti potřebovat a používat. Potřebovaly by si vypěstovat:

- schopnost samostatně se učit nové věci po celý svůj život
- umět zvládat změnu – intelektuálně, emocionálně
- umět pracovat s emocemi – svými i cizími
- umět komunikovat, spolupracovat, učit, vychovávat
- umět řešit problémy
- být empatičtí, tvořiví, umět inspirovat druhé

To naše školy nenabízejí. Jsou konzervativními institucemi, fungují na principech z 18. století. Asi je nelze reformovat. Naše děti budou už pro své děti hledat vzdělání jinde než ve škole. Vznikne paralelní vzdělávání, kam budou lidé chodit dobrovolně a platit si za to.

Přednáška zde: http://www.tedxprague.cz/?page_id=3325

Rozhovor s Ondřejem Štefflem zde: <http://aktualne.centrum.cz/veda/clank.phtml?id=683486>

A jak vidíte budoucnost školství vy?

3. A s Vaškem at' se nebaví!

Učitelky v mateřských školách docela dobře rozumějí rodičům, kteří chtějí umístit své nově přichozí dítě do třídy, kde už má kamaráda. Ovšem čas od času se setkají i s žádostí opačnou - aby se jejich potomek s konkrétním dítětem nestýkal. Má učitelka přemýšlet o opodstatněnosti takového přání, nebo rovnou odmítnout? Důvodem takového přání mohou být sousedské nebo příbuzenské spory mezi rodiči dětí. V tom případě jistě není v mateřské školce místo pro podporu a rozšiřování takového nepřátelství. Co však dělat v situaci, kdy jedno dítě soustavně bezdůvodně útočí na jiné děti – nebo se zaměří na jedno dítě a to se z toho důvodu trvale ve školce cítí špatně? Není tehdy na místě zasáhnout?

Doporučuji článek na toto téma i diskusi pod ním zde <http://www.rodina.cz/clanek8129.htm>

4. Děkujete publiku za pozornost? A proč?

Učitelka rétoriky a autorka knih na toto téma Alena Špačková publiku neděkuje. Má k tomu své důvody:

„Jen se se mnou, prosím, na chvilku zamyslete nad situací: Lidé si vás přišli poslechnout. Vy jste jim přišel předat poselství. Oni pozorně poslouchají. Vy s plným zaujetím sdělujete užitečné myšlenky, přesvědčujete. Je to vyvážená transakce, publikum za své peníze dostává cenné podněty (...) Oba tábory mají pocit smysluplnosti (...) Vidím to jaké férový vztah fifty-fifty. Proč byste tedy po skončení projevu měl děkovat za to, že vás vůbec poslouchali?! To není slušnost, jak se možná domníváte, ale podřízené jednání, servilnost, kterou degradujete sám sebe, protože tím dáváte najevo 'jsem si vědom že jsem tady jen neuspořádaně blábolil a vy jste zbytečně ztratili čas.' (...)

Když slyším řečníka, jak uzavírá projev výše zmíněným děkováním, bezděčně mi naskakuje asociace s indiánskými náčelníky, kteří končili sloganem 'Howg – domluvil jsem.' Myslím, že ze stejného důvodu říká dnes bílý český řečník svoje 'děkuji za pozornost'.

Jak to mohu tvrdit s takovou jistotou? Vždyť se někdy na ty řečníky podívejte. Hledí vám při té své větě do očí? Ne! Co to tedy znamená? Že to nemyslí vážně, protože pravdu vám říká neverbální kanál (...)

Alena Špačková, Moderní rétorika, 3. doplněné vydání, Grada, Praha 2009, s. 116-117.

Souhlasíte s Alenou Špačkovou? Má v něčem pravdu? Nebo byste našli důvody, proč publiku na závěr svého vystoupení poděkovat?

5. Bít, či nebít děti?

Podle psychologů by se rodiče měli vyvarovat fyzických trestů, jako jsou pohlavky. Vládní zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková chce fyzické tresty u dětí do 4 let dokonce zakázat.

Podle Národní strategie ochrany **práv** dětí, kterou letos schválila vláda, by se brzy měla rozjet kampaň vybízející rodiče, aby používali jiné formy trestů. Mírné a nebolestivé.

Psycholog a pedagog Zdeněk Helus místo pohlavky navrhuje zákaz oblíbené činnosti nebo radí, aby rodiče dítěti nekoupili něco, oč stojí.

Domníváte se, že je občasné plácnutí batolete, které nereaguje na naše vysvětlování a ohrožuje sebe nebo jiné, odsouzeníhodné? Jak jinak byste rychle a účinně dítě usměrnili? A není větším projevem krutosti zakázat dítěti to, co umí a dělá rádo – třeba hraní na kytaru? Skutečně je pro děti nejhorším typem násilí to fyzické? Neměli bychom „zakázat“ spíše psychickou manipulaci? A jak by se dodržování zákazu kontrolovalo? Budou moci děti své rodiče žalovat za to, že od nich byly trestány?

Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/chysta-se-zakaz-fyzickych-trestu-u-deti-do-ctyr-let-fxi-/domaci.aspx?c=A120303_1742515_domaci_skr

6. Může pochvala škodit? Aneb Jak zničit přirozenou motivaci poznávat svět.

Inspirováno myšlenkami z knihy Pavel Kopřiva, Jana Nováčková, Dobromila Nevolová, Taťjana Kopřivová, *Respektovat a být respektován*, nakl. Spirála, Kroměříž 2008.

Knihy je ke stažení zde <http://respektovat.howto.cz/>

Pochvaly a odměny mají ve výchově svá rizika. Stejně jako tresty působí pouze změnu vnějšího chování dítěte, nezasahují dovnitř. Taková vynucená změna chování vydrží jen do té doby, dokud trest nebo odměna „visí ve vzduchu“. Má krátkodobý viditelný účinek, ale dlouhodobě na dítě může působit neblaze. Odměna je projevem nerovnocenného, mocenského vztahu: někoho silnějšího, kdo má tu moc odměnu udělit, a někoho slabšího, kdo se nechá přinutit udělat něco, co sám dělat nechce a bez odměny by ani nedělal.

Odměna snižuje přirozený zájem o nějakou činnost a vnitřní motivaci ji vykonávat. Vypovídá o tom celá řada pokusů: Dětem ve školce bylo slíbeno, že si budou moci hrát s nějakou hračkou nebo že dostanou sladkost, když si nejprve budou hrát s určitým dítětem. Ukázalo se, že když už děti nemohly očekávat žádnou odměnu, hrály si s dotyčným dítětem méně než před tímto experimentem. „Podobně vysokoškolští studenti, kteří dostali zapláceno za to, že budou komunikovat s cizincem, s ním po skončení pokusu komunikovali méně. Je to velké varování pro ty, kteří mají chuť dávat dětem obrázky, sladkosti, razítka, červené puntíky a další odměny ve víře, že zvýší jejich zájem.“ (s. 158)

O ničení vnitřní motivace ve škole mluví Jana Nováčková zde

<http://www.youtube.com/watch?v=7cnxm-OatVs>

Skutečný účinek výchovy se projeví teprve v nepřítomnosti rodičů (učitelů). Výsledkem by mělo být vlastní vnitřní přesvědčení dítěte o tom, co je správné, a co ne, které jsme mu předali a které dítě vzalo za své, a také rozvinutá a podpořená chuť učit se, poznávat, tvořit, objevovat své schopnosti... Alternativou k odměnám může být ocenění, kladná zpětná vazba a vytvoření takového prostředí, aby dítě mohla zažívat přirozené pozitivní následky svého dřívějšího jednání (s. 155).

Pochvala: „Ale ty jsi hodná, šikovná holčička.“

Ocenění: „To jsi nakreslila opravdu pečlivě – a jakou sis dala práci s vybarvením. Dělalala jsi to trpělivě a soustředěně. Tohle ti opravdu jde výborně.“

A co vy? Odměňujete druhé, nebo to považujete za uplácení? A jak se cítíte, když někdo odměňuje vás?

7. Jsou dnešní prvňáci dostatečně zralí?

Učitelé prvních tříd se stále častěji setkávají s tím, že do školy nastupují děti, které mají vady řeči, neumějí chvíli souvisle o něčem vyprávět, takže je velmi obtížné, ne-li nemožné, vést s takovými dětmi rozhovor. Jiné děti zase nerozumějí jednoduchým pokynům nebo na ně nereagují. Mají problém s nasloucháním druhému, když mluví. Některé děti prý nemají osvojené ani základní hygienické návyky. Jsou dnešní děti jiné, než jaké byly předchozí generace? A čím je to způsobeno? Benevolentní výchovou? Měnicími se sociálními podmínkami? A co se s tím dá dělat? Jsou řešením odklady školní docházky pro stále větší počet šestiletých dětí – třeba až pro polovinu ročníku? Nebo jsou na vině učitelé, kteří prostě nemají dostatečné profesionální kvality pro práci s typickým dítětem dnešní doby?

Více informací např. zde <http://www.novinky.cz/zena/deti/133945-jsou-dnes-prvnaci-jini-nez-driv.html>